

Zabielski, Józef

"Teologiczna interpretacja moralności Nowego Przymierza", Jan Kazimierz Nagórny, Lublin 1989 : [recenzja]

Studia Teologiczne 9, 380-382

1991

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

446. Komunikat o 10-leciu posługi pasterskiej bpa E. Kisiela, WKAB 12 (1986) nr 2 s. 55.
 447. Odezwa w sprawie zbiórki na potrzeby Seminarium, tamże, nr 4 s. 31.
 448. Kult Matki Bożej Miłosierdzia, tamże, s. 107-109.

1987

449. Drogi i bezdroża nauki o Eucharystii w wiekach średnich, *Studia Płockie*, 15 (1987) s. 9-42.
 450. Eucharystia jako wspólnota, sakrament i ofiara, WKAB 13 (1987) nr 1 s. 36-48.
 451. Nauka św. Cyryla Jerozolimskiego o Eucharystii. W: *Pokarm nieśmiertelności*, Katowice 1987 s. 190-106.
 452. Teologia nawiedzenia diecezji przez kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, WKAB 13 (1987) nr 3 s. 72-81. — Toż w: AK 80 (1988) s. 54-64.
 453. Nauka o Eucharystii między Soborem Trydenckim a Watykańskim II, WKAB 13 (1987 nr 3 s. 57-71.
 454. Red. *Studia teologiczne*. Białystok — Drohiczyn — Łomża, 5-6 (1987-1988) ss. 366.

1988

455. Nauka Soboru Trydenckiego o Eucharystii, *SThV* 26 (1988) nr 2 s. 13-27.
 456. Czytanki majowe, Białystok 1988 s. 45-51, 62-63.
 457. Uwagi o polskiej teologii. W: *Szkice o teologii polskiej*, Poznań 1988 s. 113-122.
 458. Głos w dyskusji. W: *Chrześcijaństwo a kultura polska*, Lublin 1988 s. 83.
 459. Ks. Mieczysław Paszkiewicz, jakiego pamiętam, WKAB 14 (1988) nr 1 s. 120-128.
 460. Eucharystyczne dziedzictwo (Archi)diecezji Wileńskiej, tamże, nr 2 s. 75-77.
 461. Ludzie nadziei, WKAB 14 (1988) nr 4 s. 69-71.
 462. Droga niepodległości, tamże, s. 71-73.
 463. Mariologia Mateusza z Krakowa, tamże, s. 76-94.
 464. Chrystus Król i Jego Miłosierna Matka, tamże, s. 138-140.

Ks. Jan Kazimierz Nagórny, *Teologiczna interpretacja moralności Nowego Przymierza*, Lublin 1989, ss. 511.

Teologia moralna miała w swej historii szereg koncepcji, idei przewodnich. Tytułem przykładu można wymienić choćby takie, jak: teleologiczna i aretologiczna (św. Tomasz z Akwinu), idea Królestwa Bożego (J. B. Hirscher), sakramenty święte (M. Jacham), zasada naśladowania Chrystusa (F. Tillmann). Szereg autorów, poszukując dróg odnowy teologii moralnej, zwracało się do Pisma św., skąd pochodziły wymienione tu idee: naśladowania Chrystusa, realizacji Królestwa Bożego i inne. W tym kierunku idą też poszukiwania Ojców II-go Soboru Watykańskiego. Jako zasadniczą drogę moralnego życia człowieka Ojcowie tegoż Soboru wskazali dążenie

do doskonałości moralnej, wynikające z powszechnego powołania do świętości. Ich apel i zobowiązanie dla teologów brzmi: „Szczególną troskę należy skierować ku udoskonaleniu teologii moralnej, której naukowy wykład karmiony w większej mierze nauką Pisma świętego niech ukazuje wzniosłość powołania wiernych w Chrystusie i ich obowiązek przynoszenia owocu w miłości za życie świata” (*Optatum totius*, nr 16). Ta wypowiedź soborowa przybiera wyraźny charakter dyrektywy. Rozwój posoborowej myśli teologiczno-moralnej wykształcił kolejną ideę przewodnią w tej dziedzinie teologii, jaką stała się idea powołania Bożego. W oparciu o tę ideę biblijną zaczęto układać podręczniki teologii moralnej i ustawiać nauczanie w szkołach wyższych.

Jest jednak rzeczą zrozumiałą, że jedna idea — powołanie Boże — nie daje ostatecznej odpowiedzi na postawiony problem ubiblijnienia teologii moralnej. Zagadnienie to podjął na nowo ks. J. K. Nagórny w swej rozprawie habilitacyjnej, którą zatytułował: *Teologiczna interpretacja moralności Nowego Przymierza*. Dotychczasowe badania tegoż Autora koncentrowały się przede wszystkim wokół idei Przymierza w Starym Testamencie. W omawianej tu książce podejmuje on teologiczną interpretację moralności Nowego Przymierza. Rozprawa ta ma charakter interdyscyplinarny. „Nie ogranicza się ona bowiem — jak pisze Autor we *Wprowadzeniu* — do odczytania perspektywy czysto biblijnej; chce być próbą interpretacji wielu zagadnień moralności Nowego Testamentu, odczytywanych w świetle Nowego Przymierza, pod kątem możliwości wypracowania odnowionej, bardziej biblijnie ustawionej, koncepcji teologii moralnej” (s. 16).

Zagadnienia te rozwija ks. J. K. Nagórny we wszystkich rozdziałach, poprzedzonych wykazem skrótów, wykazem skrótów bibliograficznych oraz wprowadzeniem. Rozdział wstępny zatytułowany jest: *Miejsce Pisma św. w teologii moralnej* (ze szczególnym uwzględnieniem Nowego Testamentu). Autor omawia tu merytoryczne i metodologiczne aspekty korzystania z Pisma św. w teologii moralnej oraz rolę orędzia nowotestamentalnego dla teologicznej refleksji nad moralnością chrześcijańską. Jest to rozdział wprowadzający, w którym szczególnie ukazany został interdyscyplinarny charakter podjętego problemu.

W rozdziale pierwszym: *Nowe Przymierze w Chrystusie w perspektywie biblijnej*, ks. J. K. Nagórny skoncentrował się nad określeniem istoty Nowego Przymierza w świetle tego, jak tę rzeczywistość widzą autorzy ksiąg Nowego Testamentu. Ścisły związek obu Testamentów domagał się analizy starotestamentalnej wizji Przymierza i temu zagadnieniu poświęca Autor artykuł pierwszy tegoż rozdziału. W artykule drugim omawia rzeczywistość Nowego Przymierza w świetle Nowego Testamentu. Rozdział drugi nosi tytuł: *Teologiczny charakter moralności Nowego Przymierza*. Ukazano tu dwie zasadnicze perspektywy Nowego Przymierza: teologiczną i etyczną (powinnościową). Sens teologiczny moralności Nowego Przymierza Autor interpretuje w następujących wymiarach: trynitarnym, chrystocentrycznym i paschalnym, pneumatologicznym, eklezjalno-sakramentalnym i eschatologicznym. Istotę zaś powinności płynącej z Nowego Przymierza widzi w responsoryjnym charakterze moralności tegoż Przymierza, w zobowiązującym znaczeniu wolności osoby ludzkiej (jako daru i wezwania), w perspektywie nowego życia w Chrystusie oraz w potrzebie pojednania i przebaczenia grzechów, co jest stałym znakiem i wymogiem ziemskiej egzystencji człowieka.

W rozdziale trzecim została ukazana specyfika moralności Nowego Przymierza. Autor rozważa tu „samą moralność Nowego Przymierza od strony merytorycznej, przez rozpoznanie jej fundamentalnych zobowiązań i odniesienie ich do koncepcji Prawa oraz do poszczególnych przykazań w Nowym Testamencie” (s. 279). Te dwa końcowe zagadnienia — prawo i przykazania — wydają się, pod pewnym względem, szczególnie ważne dla współczesnych ludzi. Mentalność bowiem naszych czasów jakoby starała się bronić przed moralnością, prawa i przykazań, tłumacząc wszystko

prawem miłości, interpretowanym w sposób wyłącznie indywidualny. Ks. J. K. Nagórny, rozważając ten problem, pisze: „Nowe przykazanie miłości (...) pozwala wprawdzie na rozpoznanie istoty moralności chrześcijańskiej, ale nie jest jeszcze tożsame z rozpoznaniem dróg wypełnienia wezwania Bożego w konkretnie życia”, i dodaje: „miłość jest największym przykazaniem, ale to nie znaczy, że nie ma innych, które stanowią jego ukonkretnienie” (s. 330). Owo zaś „ukonkretnienie” zasady miłości w formie przykazań zdaje się czasami mieć decydujące znaczenie w poszczególnych sytuacjach życiowych.

W rozdziale ostatnim Autor omawianej książki ukazuje koncepcję teologii moralnej w kontekście idei Nowego Przymierza. Odpowiada tu na pytanie, jaka powinna być teologia moralna w świetle przekazów biblijnych. W oparciu o te źródła ks. J. K. Nagórny podaje kilka punktów szczegółowych, wypełniających treść proponowanej przez siebie koncepcji teologii moralnej. Są to: historiozbowczy fundament teologii moralnej, życie chrześcijańskie jako życie w Chrystusie, miejsce prawa w moralności chrześcijańskiej, eklezjalno-sakramentalny wymiar życia moralnego, oraz wspólnotowe widzenie świata w Nowym Przymierzu.

Wprawdzie ks. J. K. Nagórny zastrzega się, że „nie chodzi tu o przyjęcie idei Nowego Przymierza jako idei przewodniej dla nowej koncepcji teologii moralnej, ale o takie globalne odczytanie wizji moralności w Nowym Testamencie, by można było zachować teologiczny charakter refleksji nad moralnością chrześcijańską” (s. 17), to lektura omawianej tu rozprawy wskazuje na zasadność przyjęcia idei Przymierza jako idei wiodącej w teologii moralnej. Swego rodzaju potwierdzeniem takiej opinii są analizy i wnioski zawarte w książce ks. J. K. Nagórnego. Może będzie to przypisywanie jej Autorowi tego, czego on nie twierdzi, ale jest to równocześnie niewątpliwym walorem tej rozprawy, że taki wniosek można uzyskać na podstawie lektury tej książki. Przeprowadzone tu skrupulatne analizy w dwóch perspektywach: biblijnej i teologiczno-moralnej pokazują jak bardzo nośną i ważną dla teologii moralnej jest idea Przymierza. Z tego też względu rozprawa ta stanowi swoiste novum na polu teologii moralnej, zwłaszcza polskiej. Czytelnik, szczególnie zainteresowany tymi problemami, otrzymuje solidną pozycję naukową, w której znajdzie systematyczny wprost wykład biblijnych podstaw (fundamentów) teologii moralnej. Idea zaś wiodąca (Nowe Przymierze) nadaje całości zwartą koncepcję, na której można budować całość rozważań tej dziedziny teologicznej.

Innym walorem szczególnie tej książki jest bardzo bogata bibliografia i sam jej układ (podział), który może służyć za wzór dla wielu piszących, zwłaszcza prace dyplomowe. Ścisły naukowo, a równocześnie łatwy w odbiorze język tej książki ułatwia przyswojenie jej treści, a równocześnie stanowi walorem całej rozprawy. Jedyнным „mankamentem” tej książki jest jej bardzo mały nakład (100 egz.) i sposób wydania (powielacz). Wyrażając radość czytelnika z ukazania się tej pozycji z dziedziny biblijno-teologicznej należy życzyć tak Czytelnikom, jak i Autorowi, aby jak najszybciej ukazała się ona drukiem w odpowiednim nakładzie i właściwej formie edytorskiej.

Ks. Józef Zabielski

Ks. Paweł Góralczyk, SAC, *Możliwość uwzględnienia założeń systemowych etyki Dietricha von Hildebranda w teologii moralnej*, Poznań 1989, ss. 250.

Poszukiwania dróg odnowy katolickiej teologii moralnej ciągle trwają i idą w różnych kierunkach. Część autorów zwraca się ku filozofii moralności i tam szuka